

Upplevelser i somaliska och svenska skolor

– En kvalitativ studie om somaliska ensamkommande pojkars bemötande samt upplevelser och mål i svenska och somaliska skolor

---

Författare: Muna Ali

Handledare: Zoran Slavnic

Sammanfattning

Denna studie handlar om ensamkommande barns upplevelser av skolor i deras hemland Somalia och i Sverige. Min studie handlar om deras första bemötande i en svensk skola då jag jämför skillnaderna och likheterna mellan skolorna i Sverige och Somalia. En annan aspekt jag har valt att undersöka är de mål och drömmar mina informanter har inför sin framtid. Jag valde att undersöka dessa tre faktorer eftersom mitt syfte är att ta reda på varför vissa somaliska ensamkommande barn inte är skolintresserade. Detta är något jag upptäckte undertiden jag jobbade på ett boende för ensamkommande barn. Jag vill också undersöka om det finns ensamkommande flyktingpojkar från Somalia som prioriterar skolan. Med hjälp av min valda teori Identitet har jag analyserat och besvarat mina frågeställningar.

Nyckelord

Ensamkommandebarn, asylsökande, migration, flykting, skola

Förord

Jag vill först och främst tacka mina informanter för att de deltagit i min studie. Sedan vill jag tacka min handledare Zoran Slavnic som har väglett mig genom arbetes gång.

Innehåll

INLEDNING/PROBLEMFORMULERING	1
SYFTE	2
Frågeställningar.....	2
Disposition	2
BAKGRUND	2
Definition av begrepp	2
Ensamkommande barn i Europa i ett historiskt perspektiv	3
TEORI	4
Identiteter som sociala avvikelser	7
TIDIGARE FORSKNING	8
ENSAMKOMMANDE BARNES TILLSTÅND	8
Ensamkommande barns skolgång	9
Ensamkommande barns sociala nätverk	10
Sammanfattning av tidigare forskning	11
METOD	11
URVAL OCH TILLVÄGAGÅNGSÄTT	12
Avgränsning	12
Analysmetod	12
Etik	14
Presentation av informanter	15
ANALYS	16
TEMA 1: INFORMANTERNAS FÖRSTA INTRYCK I DEN SVENSKA SKOLAN	16
TEMAT 2: LIKHETER OCH SKILLNADER I SOMALISKA SAMT SVENSKA SKOLAN.....	18
TEMA 3: VAD INNEBÄR UTBILDNING FÖR DESSA UNGDOMAR OCH VAD ÄR DERAS MÅL I LIVET?.....	21
AVSLUTANDE DISKUSSION	26
REFERENSLISTA	29

Inledning/Problemformulering

När man är en person som inte är längre med sina föräldrar och inte vet vart de är och plus att man inte har ett uppehållstillstånd blir det svårt att fokusera på sin utbildning, allt känns blir svårare. Inte bara utbildningen men allt i livet känns svårare när man går igenom asylprocessen eftersom man är en person som ständigt tänker på det - Imran

Citatet ovan är från en av mina informanter som heter Imran som jag har intervjuat inför min studie. Citatet är ett tankesätt som ofta förekommer bland ensamkommande barn som anländer i Sverige. Att lämna sina föräldrar och sin familj bakom sig är något som är extremt tufft för ett barn att göra. Sedan är det dessutom en tuff resa som inväntar dem när de flyr. När de har kommit fram till sin destination är det ännu en jobbig process dem måste genomgå vilket är processen att söka asyl. Barn kommer till Sverige av olika anledningar, det kan vara allt från krig, fattigdom, naturkatastrofer, terrorister med mera. Deras mål är däremot lika, att söka sig till en bättre värld där de kan leva i fred och ha en ljusare framtid. Många gånger är det inte barnet som väljer att fly, det kan vara en förälder som vill skydda barnet och skickar iväg barnet i hopp om att de kommer leva ett bättre liv.¹

Min studie handlar om ensamkommande barns upplevelser av skolor i deras hemland Somalia och i Sverige. Jag lägger fokus på deras första bemötande i en svensk skolan för att jämföra skillnader och likheterna mellan skolorna i Sverige och Somalia. En annan aspekt jag har valt att undersöka är de mål och drömmar mina informanter har inför framtiden. Jag valde att undersöka dessa tre faktorer då mitt syfte är att ta reda på varför vissa somaliska ensamkommande barn inte är särskilt skolintresserade. Detta är något jag lade märke till under tiden jag jobbade på ett boende för ensamkommande barn. Jag vill också undersöka om det finns ensamkommande flyktingpojkar från Somalia som prioriterar skolan. Med hjälp av min teori identitet har jag analyserat och besvara mina frågeställningar.

---

¹ Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige*. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T. (Red.). *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 31–48, s. 39.

Syfte

Denna studie syftar till att undersöka somaliska ensamkommande flyktingpojkers upplevelser i svenska skolor och somaliska skolor. Studien syftar även till att undersöka de mål och drömmar de ensamkommande barnen har inför framtiden samt jämföra skolorna i Sverige och i Somalia. Detta för att ta reda på orsaken till det låga skolintresset bland somaliska ensamkommande barn och för att analysera vilka faktorer som kan göra att denna målgrupp prioriterar skolan.

Frågeställningar

- Hur upplever ensamkommande flyktingpojkar deras första bemötande i en svensk skola?
- Hur beskriver de skillnader och likheter mellan den svenska skolan och de skolor de har gått i Somalia?
- Vilka mål och drömmar har dessa ensamkommande flyktingpojkar?

Disposition

I första kapitlet kommer inledningen som ger en inblick i arbetet. Därefter beskrivs studiens syfte och vad arbetet kommer att handla om, och de frågeställningar som tas upp. Efter beskrivningen av syftet har jag valt, definition av begrepp, teori och tidigare forskning. Därefter kommer metod och analysmetod. Avslutningsvis kommer analys och slutdiskussion.

Bakgrund

I denna rubrik har jag skrivit om olika begrepp som har en direkt koppling till det tema jag skriv om. För att kunna förstå min studie tydligare har jag beskrivit de begrepp jag använder med av ofta samt har en vikt i min studie.

Definition av begrepp

Flykting: Det är en person som flyr från sitt land till ett annat land på grund av fara som gör att de inte längre kan vara kvar. Denna person flyr från sitt land på grund av rädslan gällande sin etnicitet, religion, ras, nationalitet, eller politiska åsikter vilket kan resultera i att personen inte kan bo kvar i sitt land på grund av fruktan att andra kan skada en. Man kan fly från sitt land på grund av andra anledningar också.² Eftersom min undersökning handlar om ensamkommande barn som flytt till Sverige är det viktigt att förstå vad det innebär att vara en flykting.

---

² Kästen-Ebeling, G. Perspektiv. I B. Kästen-Ebeling, G. Otterup, T. (Red.). *En bra början–mottagande och introduktion av nyanlända elever*, 1531, (2014), s. 15.

Ensamkommande barn: Enligt internationella konventionen beskrivs begreppet ensamkommande barn som alla flyktingar som är under 18 år som på egen hand ankommer till t.ex. Sverige för att söka asyl. På grund av att dessa barn är minderåriga och ensamma kommit till landet utan föräldrar har de rätten till en snabbare asylprocess, en god man, support i sitt vardagliga liv och ett bra boende. De har dessutom precis som alla andra barn i Sverige rätten till utbildning, och hälsa och sjukvård.³

Migration: Definitionen av migration är när människor förflyttar sig mellan länder, det vill säga in och utflyttning. Det kan bero på att de är på flykt, jobb, utbildning med mera.⁴

Asylsökande: Det är en individ med en utländsk bakgrund som tar sig till Sverige för att söka skydd. Individens ansökan är inte avslutad ännu och undergår fortfarande prövningsprocessen av migrationsverket eller migrationsdomstol.⁵ Det innebär att personen som flyr till Sverige är en flykting fram tills individen ansöker om att få stanna i Sverige via migrationsverket. När detta sker blir individen en asylsökande.

Ensamkommande barn i Europa i ett historiskt perspektiv

Min studie handlar främst om somaliska flyktingpojkar som migrerat till Sverige ensamma. För att kunna förstå deras situation är det bra att man också har en historisk överblick över barn som migrerat ensamma i Europa.

År efter år blir miljontals barn drabbade av olika tragiska samt stressrelaterade händelser som leder till att barn flyr på egen hand. Dessa händelser kan vara extrema och traumatiserande för barnet. Det kan vara allt från livshotande sjukdomar, trafikolyckor, sexuella övergrepp, vittne till våld mot andra, krig, naturkatastrof samt kidnappning. Det är tufft och tungt för ett barn att på egen hand ge sig iväg från sitt hem på flykt till ett annat land. Bortsett från detta migrerar barn ensamma på grund av svåra livshändelser.⁶ Barn har migrerat i hundratals år från land till land på grund av olika svåra livssituationer. Under andra världskriget var det många barn som skickades ensamma utan sina föräldrar ifrån de länder där kriget pågick. En studie från Storbritannien visade att under det andra världskriget var det cirka 1,9 miljoner människor som evakuerades från brittiska områden där det fanns en stor risk för bombdåd. Utav dessa 1,9 miljoner var det 1,5 miljoner barn som flydde utan sina föräldrar för att börja leva ett liv på egen hand med främlingar. Om man dock jämför barnen som tvingades lämna sina föräldrar under andra världskriget med

---

³ Stretmo, Live & Melander, Charlotte, *Får jag vara med?: erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*, 1. uppl., FoU i Väst.Gr, Göteborg, 2013, s. 9 http://www.grkom.se/download/18.27eeeb5814155ca726a3ec7/1381737874798/2013_far_jag_vara_med.pdf, (2017/06/10 kl.17:30)

⁴ Migrationsverket, ordforskning <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html> (2017/1/08 kl. 12:09)

⁵ Ibid

⁶ Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 31–48, s. 39.

dagslägets ensamkommande barn finns det vissa skillnader. Skillnaderna är bland annat att det idag finns lösningar när det kommer till boende.⁷

Forskarna Lagnebro, Myers och Aschers tydliggör att det är väldigt viktigt att man dokumenterar och samlar in de erfarenheter och utsagor de tidigare ensamkommande barnen har haft. Detta för att underlätta hur vi idag ska kunna hjälpa de barn som migrerar själva och hur vi ska förbättra deras mottagning hit. Att barn migrerar ensamma är inget nytt fenomen, även om de exempel som tas upp från det historiska perspektivet skiljer sig från dagens migration är det fortfarande ett fenomen som sker än idag och exempel man kan dra paralleller ifrån.⁸

Till Sverige kom det cirka 70 000 finska barn under 1939–1945 då Sovjetunionen attackerade Finland november 1939. Dessa barn var mellan 0–12 år. Under det finska vinterkriget förklarade Sverige sig själv som ett neutralt land. På det viset kunde de ta emot de ensamkommande finska barnen. En förening vid namnet Finlandshjälpen ordnade fadderhem till dessa finska barn i Sverige. Det fanns många finska barn som inte lämnade Finland då de hade båda sina föräldrar vid sin sida. En studie som gjordes från födelsekohorten visar att barnen som evakuerades bort från Finland visade att de oftast hade 20 procent högre depressiva symptom än de finska barn som inte lämnade Finland.⁹ Men å andra sidan fanns det ingen skillnad på de barn som hade båda sina föräldrar hemma eller där endast pappan var iväg på militärtjänst. Det finns alltid en påverkan på barnen som flyr i deras vuxna åldrar senare i deras liv oavsett vilket land de flyr från. Däremot är påverkan mindre på barn som flyr när de är mellan två och sex år gamla till skillnad från barn som är i skolåldern. Barnen upplevde två främmande teman, separationstemat samt diskrimineringstema. När det kommer till separationstemat, är ett av de främsta symptomen skuld känslor för att de lämnat sitt land och sina föräldrar. Det finns en avsaknad av samhörighet till det samhället de lever i, förlust av sammanhang och de har en existentiell strävan efter något som de har lämnat bakom sig. Diskrimineringstemat betydelse för de finska barnen innebar att de utsatts för förnedringar när de infördes i det svenska samhället. På sätt och vis kan diskrimineringstemat ses som separationstemats framsida Med detta menas att separationen är diskrimineringens grund. De finska barnen som flyttade till Sverige hade separationen med sig i sitt mentala bagage.¹⁰

Teori

I detta avsnitt har jag skrivit om identitet som är min utvalda teori. Jag börjar med att gå igenom de olika stegen av socialisation. Sedan beskriver jag vad identitet är samt de olika

---

⁷ Ibid, s. 40.

⁸ Bergendorff, I. (2014). *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början–mottagande och introduktion av nyanlända elever, 31–48, s. 40.*

⁹Ibid, s. 41.

¹⁰Ibid, s. 43.

typerna av identitet och sist hur det är när man förlorar delar av sin identitet på grund av flytt.

Berger och Luckman¹¹ beskriver den primära socialiseringen som den allra första socialiseringen en person upplever och den sker i barndomen. Den primära socialisationen är också den socialisation som är viktigast för individen. Denna typ av socialisation äger rum främst i hemmet. De menar att vi människor är födda utan kunskap och är väldigt beroende av vårdgivaren. Alla samspel med vuxna vare sig det är hur de kommunicerar, hur de betar sig i allmänheten, hur de kammar håret eller hur de äter kan räknas som en del av socialiseringen. En direkt instruktion är inte det enda sättet barn får sin primära socialisation. Det får de också när barn observerar sina syskon, vårdgivares interaktioner och deras reaktioner på barnets beteenden.

Berger och Luckman¹² förklarar vidare att en sekundär socialisering är när individen börjar socialisera självständigt utanför sitt hem och får socialisering från institutioner. En sådan institution är skolan som är en viktig pelare i barnets liv. Det man bland annat lär sig i skolan är hur man jobbar individuellt och i en grupp samt hur man handskas med nya normer och rutiner. I sådana institutioner träffar man dessutom på många andra barn och vuxna som man socialiserar med.¹³ Andra sätt kan också vara att ha en fritid där man gör gruppaktiviteter såsom basketboll, fotboll, scout, handboll etc. Media har också en påverkan på barnet och det har religiösa organisationer också om barnet är med i en. Även kompisar och andra bekanta har ett inflytande på barnets sekundära socialisering.

Re-socialisation är när en individ byter sin sociala omgivning och påbörjar en process att assimilera sig in i det nya samhället. Detta är precis det som sker när ensamkommande barn flyr till främmande länder. För att en individ ska re-socialisera sig är en av de viktigaste sociala faktorerna att individen har tillgång till en social bas som ska fungera som ett så kallat laboratorium för individens transformation. Detta kallar Berger och Luckman plausibilitetsstruktur. Plausibilitetsstruktur kommer i form av en signifikant andra till individen som individen senare kommer att identifiera sig med på ett mycket känslomässigt sätt. Individens vägvisare för det nya samhället är naturligtvis de signifikanta andra. De signifikanta andra kommer att representera plausibilitetsstrukturen i de roller de spelar individen samt förmedlar det nya samhället till personen. Med detta menas att individen kommer få en kraftig koncentrerings av alla interaktioner från de personer som gör plausibilitetsstrukturen, speciellt de personer som har den stora uppgiften att faktiskt implementera re-socialisationen.¹⁴

---

¹¹ Ibid, s. 154f.

¹² Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1998). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand, s. 165.

¹³ Ibid, s. 63.

¹⁴ Ibid, s. 83.

Begreppet identitet är så pass stort att jag avgränsar mig till hur invandring påverkar en individs identitet. Två aspekter som granskas närmare är: upplevelsen av enhet och kontinuitet samt ”känslan av överensstämmelse mellan min egen uppfattning om mig själv och omgivningen”.¹⁵

*Den medvetna känslan av att ha en personlig identitet grundar sig på två samtidiga iakttagelser: man märker att ens existens har sammanhang och kontinuitet i tid och rum, och man märker att andra också uppfattar ens sammanhang och kontinuitet.*¹⁶

Med detta menar Franzen¹⁷ att identitet är medvetandet om att jag är som jag är. Det ska inte spela någon roll om hur den yttre situationen ändras eller kunskapen om att omgivningen ser det så. Jag som person är i grunden samma person men med tiden utvecklas man enormt mycket och samlar på sig livserfarenheter, mognad, visdom osv. Det är viktigt att vara medveten om detta eftersom det ger en individ en stabil kärna. Identitet byggs dessutom också upp i samspel med individen i sin närmsta krets. Under majoriteten av ens liv är man runt omkring mänskliga speglar som berättar för oss vilka vi är. Vissa av dessa mänskliga speglar har större betydelse för oss än andra. Detta innebär att deras åsikt och tankar om oss har en stor betydelse för oss. Vi arbetar ständigt för att bli accepterade och sedda av dem.

Enligt Franzen¹⁸ förlorar individen alla sina mänskliga speglar man var bekant med när man i vuxen ålder flyttar till ett nytt land. När individen är ny i ett främmande land vet ingen vem man är särskilt när man kommer ensam till landet. Den första perioden i ett nytt land är en besvärlig period eftersom det finns många praktiska hinder såsom tillstånd för att stanna i landet, hitta bostad och mycket annat pappersarbete som personen inte är bekant med. På grund av detta kan individen uppleva ensamhet och efter en viss tid börjar individen känna av att ingen egentligen känner en. Man har däremot alltid en inre identitet och det är den inre identiteten man inte förändrar. Oftast försöker man hålla fast vid den inre identiteten och man upplever att den är en själv. Efter ett tag får man naturligtvis nya spegelbilder istället. Den nya spegelns överordnade identitet är konstigt nog inte främmande. Det är bland annat individens namn som är främmande, svårt att uttala och skriva. Man kan tycka att det inte är så farligt i början men sedan börjar man känna att människor inte ens vill försöka. Kan det vara så att man försöker få främlingen att förbli en främling? Bilden som visas av de nya speglarna har inte mycket med den vi är som person att göra eftersom de är på en mer generell nivå. Vi människor kategoriseras ständigt i olika kategorier, exempelvis förknippas vi med en nation, en världsdel och som svensk eller icke svensk. När man kopplas som enbart en medlem till en kollektiv identitet under en längre tid medför det stress på personens liv samtidigt som en osäkerhet om vem man är börjar framkomma. Det man kan göra för att försvara sig är naturligtvis att presentera sig och

---

¹⁵ Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land, Natur och kultur*, Stockholm, 2001, s. 75.

¹⁶ Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land, Natur och kultur*, Stockholm, 2001, s. 75.

¹⁷ Ibid, s. 77.

¹⁸ Ibid, s. 78.

förklara vem man är, på ett sådant sätt där fördomarna bemöts och man gör sig själv uppenbar.

Identiteter som sociala avvikelser

Enligt Jonas Stier¹⁹ finns det minst tre olika typer av identitet när vi talar om avvikande beteende. Den första handlar om identiteter som är tillskrivna av andra människor, den andra handlar om hur identitet kan fungera som en resurs för att bevara gränser bland människor och den sista är identiteter som individen tillskriver sig själva och som andra människor tillskriver dem. För att förklara mer utförligt varje punkts innebörd handlar den första aspekten om de kategorier ens omgivning placerar individen i det vill säga att man automatiskt tillskrivs olika sociala identiteter. Enligt ett sådant synsätt på individen är avvikelser ett gott exempel på socialt konstruerade identiteter.

Avvikelser är dock en speciell typ av identiteter då de utgår ifrån en i högsta grad dynamisk, tidsmässig och rumslig gränsdragning mellan normala och icke-normala eller accepterade och icke-accepterade beteenden och handlingar.²⁰

Det är tydligt att avvikelse identiteterna är kopplade med stereotyper och attityder, fördomar och starka känslor och den orsakar reaktioner från den sociala omgivningen. När individer utsätts för detta leder det till att de många gånger blir socialt uteslutande och självuppfyllande. Dessa individer avviker inte över huvud taget, utan det är den kulturella samt sociala omgivningen som tillskriver dem en avvikaridentitet.²¹ Vidare beskriver Stier²² att den andra typen handlar om hur avvikelse identiteterna underlättar en gränsdragning mellan oss och dem. Detta leder till att man automatiskt tillskriver en identitet som inte är normal för individen som är avvikaren. De individer som anses vara icke-avvikarna blir automatiskt tillskrivna som normala. En sådan gränsdragningsprocess görs oftast då den ger definition till den eftertraktade gruppidentiteten som stärker enigheten inom gruppen. På grund av detta kan man förstå att människor från alla kulturer och genom alla tider försvarar sina kulturella och sociala gränser från främlingar och intrång. Vilka individer som ges tillträde bestäms av kollektivets syn på individens öppenhet, egna ambitioner, målsättningar samt rädsla. Detta går att jämföra med samma system man hade på gamla tidernas herrklubbar där en står vid dörren och släpper endast in medlemmar. Man får en "members only" upplevelse då vissa besökare släpps in och känner sig speciellt utvalda, att de har en speciell identitet. Om någon av kunderna som inte blir insläppt sedan skulle försöka ta sig in skulle en vakt bli tillkallad som förstärkning.

Den tredje avvikelse identiteten är när individer tillskriver sig själva de identiteter som andra människor tillskriver dem. Tillskrivandet av den avvikande identiteten kan vara lik

---

¹⁹ Stier, Jonas, *Identitet: människans gåtfulla porträtt*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 99.

²⁰ Stier, Jonas, *Identitet: människans gåtfulla porträtt*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 100.

²¹ Ibid, s. 100.

²² Ibid, s. 100.

vid en individs karriär där personen identifierar sig samt mot identifierar sig med andra i ett socialt samspel. Med detta menas att individens karriär blir en skeende där avvikaridentiteten förstärks, modifieras och får sitt innehåll. Individens uppfattning av sig själv som en avvikare hör ihop med en dålig självuppfattning. Detta bygger på ett antagande om att alla individer strävar efter en bra självuppfattning, det vill säga att människor vill ha en positiv självbild samt en stark självkänsla. De negativa livserfarenheterna som kommer i form av mobbning, för lite omtanke och bekräftelse, uppfostran kan leda till att många individer utvecklar en dålig självbild. Dessa individer tror inte att de har positiva egenskaper alls och de tror heller inte att andra människor värderar och uppskattar dem. Det leder till att dessa individers dåliga livserfarenheter påverkar deras bild av samhället. Man skyller då mycket på samhället för att inte ha ställt upp, uppmuntrat missdåden som riktas mot dem, inte bryr sig, inte ingripits och så vidare. Eftersom samhällets normer och värderingar har väckt väldigt negativa känslor hos individen ser individen ingen anledning till att anpassa sig i den sociala ordningen. Individen väljer då istället motsatsen som är att avvika och detta blir en källa till identiteten.²³

Tidigare forskning

I detta avsnitt har jag skrivit om tidigare forskning som berör ensamkommandes tillstånd, skolgång samt sociala nätverk.

Ensamkommande barns tillstånd

Väldigt många studier har visat att ensamkommandebarn lider av psykisk ohälsa mer än andra barn i deras åldrar. De faktorer som bidrar till att det finns en högre risk för PTSD är det kvinnliga könet samt ens ålder. Enligt Fazel och Stein²⁴ blir ensamkommande barn utsatta för tre olika varianter av traumatiserande erfarenheter; dessa erfarenheter kan ha hänt under tiden barnen fortfarande var i sina hemländer. Den första är att dessa barn blir oftast tvingade att fly på grund av krig eller annan konflikt som oftast beror på politik. Barnen kan bland annat ha förlorat familjemedlemmar och vänner. De kanske har bevittnat tortyr och våld. De minns ofta när det var mer stabilt i deras hemland och allt var bra. Den andra varianten är att det kan vara så att barn gick i skolan men blivit tvungna att avbryta skolgången för att situationen inte längre är stabil. Sista varianten av en traumatiserande erfarenhet är resan till det landet de flyr till som kan innebära en period i deras liv som är stressfylld. De kan ta flera månader att nå deras destination och det kan betyda att de utsätts för en del hotfulla situationer. Under resans gång är det många barn som stöter på smugglare. När de är framme i sin destination måste barnet legitimera sin status som asylsökande och detta görs genom att klargöra varför man söker asyl. Under denna tid kan det bidra till mer trauma och stress för barnet.

Författarna Live Stretmo och Charlotte Melander lägger mycket vikt i sin avhandling som heter *Får jag vara med: erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i*

---

²³ Stier, Jonas, *Identitet: människans gåtfulla porträtt*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 101.

²⁴ Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 47.

göteborgsregion och arbetet med denna grupp för att markera att ensamkommande barn drabbas av psykisk ohälsa. Enligt resultaten från rapporten är deras hälsa påverkad av händelseförloppen de varit med om i form av svårigheter samt trauma under deras resa till deras destination. Efter ankomsten till Sverige påverkas barnens hälsa ytterligare av asylprocessen de måste genomgå för att kunna få en möjlighet att bosätta sig i Sverige. En annan faktor som är psykiskt påfrestande för ensamkommande barn är oron för hur situationen är för familjen och släktingarna som är kvar i hemlandet. Det är oftast skuldkänslorna som dyker upp på grund av att barnet inte kan bidra familjen med pengar eller att få hit dem till Sverige. Som ny i Sverige är man väldigt ensam, har en dålig ekonomi, är oftast osocial och det finns fler faktorer som bidrar till potentiala psykisk ohälsa. Sedan är själva processen gällande om de får medborgarskap eller inte och om de kommer återförenas med sina familjer något som har en stor påverkan på barnets psykiska ohälsa.²⁵

Ensamkommande barns skolgång

Under åren har barn eller ungdomar med utländsk bakgrund som är över 7 år kommit till Sverige och påbörjat skola. Inger Bergendorff²⁶ berättar att barn som kommer sent in i sin skoltid är en särskilt utsatt grupp. Hon förklarar att barnen som är nyanlända förväntas komma ikapp de svenska barnen i deras ålder kunskapsmässigt under en kort tidsperiod. Det är något Bergendorff tyder på är väldigt svårt då allt undervisas på ett främmande språk som barnen inte lärt sig att behärska än och en främmande kultur de måste anpassa sig efter. Dessutom tillvaratar inte svenska skolorna de kunskaper och erfarenheter dessa nyanlända barn har med sig från sina länder. Barnen får många gånger inte heller hjälpmedel för en eventuell lyckad skolgång.

Nihad Bunar har skrivit en egen bok vid namnet *Nyanlända och lärande*. Bunar börjar sin bok med att skriva om att skapa en skolintroduktion för nyanlända elever som ser till helheten angående barnen. Med detta menas alltså elevens hälsa, tidigare skolgång och livssituation. Denna skolintroduktion ska alltså ta till vara på barnets tidigare erfarenheter och kunskaper samtidigt som skolintroduktionen ska ge eleven redskap att klara av den nya regelbundna undervisningen. Barnets livssituation ska också uppmärksammas och det ska dessutom också finnas möjligheter att bearbeta jobbiga upplevelser barnet kan minnas med hjälp av stöd och andra aktiviteter.²⁷

---

²⁵ Stretmo, Live & Melander, Charlotte, *Får jag vara med?: erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*, 1. uppl., FoU i Väst.Gr, Göteborg, 2013, s. 17 http://www.grkom.se/download/18.27eeeb5814155ca726a3ec7/1381737874798/2013_far_jag_vara_med.pdf, (2017/06/10 kl.17:30)

²⁶ Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 31–48, s. 31.

²⁷ Bunar, Nihad (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*, 1. utg., Natur & kultur, Stockholm, 2015, s. 18.

Ensamkommande barns sociala nätverk

Ulrika Wernesjös skriver i sin avhandling *Conditional belonging: Listening to unaccompanied Young refugees voices* att ensamkommande barns sociala relation bland ensamkommande asylsökande och andra flyktingar är viktigt för dem särskilt när de är i samma åldrar. Hon menar att unga människor anpassar sig efter de nya sociala nätverken oavsett om det är formella eller informella. De underhåller dessutom deras gamla nätverk som har en potential att ändra sina sociala ställningar.²⁸ För barnen är det viktigt att anpassa sig efter det land de bor i och att anamma samhällets normer. Författarna förklarar vidare att de ensamkommande barnen ofta anstränger sig att lära känna ungdomarna som har sitt ursprung i det land de har kommit till. De lägger mycket vikt på att lära sig det nya språket för att snabbare kunna kommunicera med andra ungdomar i sin ålder. Ensamkommande barnen bildar oftast relationer med människor i sin egen ålder i skolan, exempelvis i förberedelseklasser eller de boenden de lever i (HVB, flyktingläger med mera). I avhandlingen betonar barnen behovet av att tala språket flytande för att kunna bygga sociala relationer med barnen i deras ålder. Språket anser de ensamkommande barnen vara nyckel och huvudkritiken för inkludering i de västerländska samhällen de bor i.²⁹

Marie Hessle³⁰ skriver i sin avhandling *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige* att skola, fritid, arbete, omsorgssituation samt vidare utbildning är viktiga aspekter för ungdomarnas socialisation in i det svenska samhället. Omsorgssituationen är de formella och informella kontakterna med det ensamkommande barnet/ungdomen som ansvarar för dem. Fritiden är naturligtvis ungdomens sociala nätverk och aktiviteter de gör. Skolgången är en viktig och central aktivitet för ungdomen då den leder till vidareutbildning samt framtida jobb.³¹ Det Hessle menar är att dessa faktorer har en stor betydelse för personens utveckling samt socialisation in i det nya samhället. Hon betonar att skolan har en viktig roll i personens liv eftersom att det leder till stabilitet och tillväxt för individen i form av kunskap och i form av ekonomi i samband med att man börjar jobba. Eftersom skolgången samt socialisation är en stor del av min studie tycker jag att Hessles avhandling passade mitt arbete väldigt bra.

---

²⁸ Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. (sammanfattning) Uppsala: Uppsala universitet, 2014, Uppsala, 201, s. 32. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:689776/FULLTEXT01.PDF> (2017/07/11, kl. 20:06)

²⁹ Ibid, s. 32.

³⁰ Hessle, Marie, *Ensamkommande men inte ensamma [Elektroniska resurser] : tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2009, Stockholm, 2009, s. 46. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-29580> (2017/07/10, kl. 11:35)

³¹ Ibid, s. 46.

Sammanfattning av tidigare forskning

De tidigare forskningarna jag har använt mig av tycker jag passar min studie. Jag tar först upp psykisk ohälsa för att det förekommer bland ensamkommande barn. Jag beskriver tre olika trauman som leder till PTSD och annan psykisk ohälsa vilket jag anser har en betydelse för studiens analys. De två litteraturer jag använde av för psykisk ohälsa är eniga om de tre olika trauman som oftast leder till psykisk sjukdom. Faiz och Stern förklarar mer utförligt och synliggör vikten av dessa tre trauman. Stretmo och Milander beskriver skuldkänslorna ungdomarna har på grund av sina föräldrar och familjs situation. Detta var en viktig faktor som jag har användning av i min studie. Eftersom min studies syfte riktar sig mot ungdomarnas skolgång var det av stor vikt att jag belyser det i min tidigare forskning. De två forskningarna jag använder mig av tycker jag kompletterar varandra väl. Bergendorff tar upp svårigheterna ensamkommande barn går igenom under deras skolgång i en svenska skola. Det är viktigt att lyfta fram det eftersom det är något mina informanter tar upp kontinuerligt. Bunar går också in på svårigheterna och det som kan göras för att underlätta för dessa barn. Sista delen av tidigare forskning tar jag upp hur ensamkommande barn socialiserar sig i det nya samhället och vad som kan hjälpa de göra detta. Wernesjös beskriver hur ungdomarna själva gör, vilka de drar sig till samt vad de skulle vilja göra för att bli inkluderade i det nya samhället. Språk och kontakt med de som är ursprungligen från det land de är ifrån är av stor vikt för barnen enligt Wernesjös. Däremot betyder det inte att de tappar kontakten med sina gamla sociala nätverk. Det behåller de gärna samtidigt som de skapar sina nya sociala nätverk. Hessle går mer in på vilka generella institutioner och aktiviteter som kan stödja ungdomarna till att komma in i det nya samhället. Den viktigaste institutionen är skolan vilket har en stor vikt i min studie. Hon nämner också en sund fritid vilket kan kopplas tillbaka till psykisk ohälsa där de hävdar att en sund aktiv och regelbunden fritid kan motverka psykisk ohälsa. Fritid och skola går hand i hand ibland då skolans resurser kan underlätta för vissa ungdomar att påbörja en sport till exempel eller andra fritidsaktiviteter.

Metod

I denna del av uppsatsen beskrivs den metod som användes för att samla empiri och förklara tillvägagångsättet. Analysmetod för denna studie är en narrativ analysmetod. Jag kommer också ta med en kort presentation av mina informanter.

Denna studie är en kvalitativ forskningsstudie som är byggd på semi-strukturerad intervjumetod.³² Att intervjuerna är semistrukturerade innebär att jag har en intervjuguide som jag följer med olika teman som jag använder mig utav under intervjuens gång.³³ Kvalitativ metod handlar bland annat om att studera hur människor förstår samt tolkar den sociala verklighet de lever i.³⁴ Jag har använt mig utav bekvämlighetsurvalet och snöbollsurvalet. Bekvämlighetsurval innebär att forskaren använder sig av informanter

---

³² Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002, s. 249.

³³ Ibid, s. 413f.

³⁴ Ibid, s. 40-45.

som befinner sig i ens nätverk och är tillgängliga för fältstudien. I mitt fall är jag bekant med några av ungdomarna som jag har intervjuat. De var tillgängliga och sannolikheten att de skulle ställa upp var stor. De informanter som jag intervjuade är jag bekant med på grund av tidigare jobb och mitt sociala nätverk. På detta vis blir det bekvämlighetsurval och snöbollsurval. Snöbollsurval är en form av bekvämlighetsurval. Vid denna typ av urvalsprocess ska forskaren se till att ta kontakt med ett mindre antal informanter. Sedan ska forskaren få kontakt med ytterligare informanter med hjälp av de första informanterna.

Urval och tillvägagångsätt

Jag har utfört fokusgruppsintervjuer samt individuella intervjuer. En fokusgruppsintervju är en gemensam intervju med en grupp informanter där frågor och följdfrågor driver konversationen till att besvara forskarens frågor. Anledningen till detta är främst för att kunna observera hur dessa ungdomars kroppsspråk är under tiden de diskuterar sinsemellan samt att de skulle känna sig mer bekväma med varandra då många av informanterna känner varandra sedan tidigare. Jag utförde dessutom tre enskilda intervjuer för att se om jag kunde få mer detaljerade svar när informanterna var ensamma. Jag gjorde detta efter att jag hade utfört min fokusgruppintervju eftersom jag insåg att en del av informanterna i fokusgruppen tyckte som alla andra och hade ingen egen åsikt.

Alla intervjuer transkriberades på det språk informanterna talade vilket var somaliska. Detta för att jag skulle ha det mina informanter sa ordagrant nerskrivet. Sedan valde jag ut citat som översattes till svenska för att kunna använda mig utav citaten i min analys. Tanken var att jag skulle intervjua informanter från olika länder för att få en mer nyanserad analys men det arbetet skulle bli för stort för den tidsramen jag hade. Min handledare gav mig råd om att avgränsa mig till ett språk jag redan kan eftersom det skulle underlätta för mig att utföra intervjuerna. Om det finns språkbarriärer kan hela studiens process vara jobbigt och missförstånd kan uppstå. Det kunde sedan resultera till att jag blir tvungen att betala för en tolk för att förstå mina informanter och det skulle bli dyrt. Detta ledde till att jag avgränsade mig till somaliska ensamkommande pojkar då jag talar somaliska.

Avgränsning

Jag har avgränsat mig till ensamkommande flyktingpojkar för att jag har kontakt med ensamkommande flyktingpojkar. Det underlättar för mig att intervjua ungdomar som jag lättare kan nå ut till. Jag har avgränsat mig ytterligare till ensamkommande pojkar från Östafrika som är somalisktalande. Detta för att jag kan tala deras språk och det underlättar undersökningsprocessen för mig som forskare.

Analysmetod

I analysmetod har jag använt mig av en narrativ analys. En narrativ analys är när man koncentrerar sig på de utsagor som informanten berättar samt har fokus på informantens

berättelses struktur och handling. Dessa berättelser kan dyka upp spontant under intervjun. Det kan dessutom vara intervjuaren som lockar fram dessa utsagor med följdfrågor som ställs under intervjuns gång.³⁵ Narrativ betyder en historia och därför läggs mycket fokus på textens mening samt språkliga former under en narrativ intervju. Det innebär att den narrativa analysen alltså tar upp händelseförloppen, sociala och tillfälliga strukturer i intervju berättelsen.³⁶ Eftersom en narrativ analys är en metod som används för att samla in och analysera skriftliga eller muntliga berättelser intervjuade jag mina informanter personligen för att kunna analysera deras muntliga berättelser. Om informanten inte talar mycket under intervjun kan intervjuaren konstruera en sammanhängande berättelse från de utspridda utsagorna under intervjuns gång. Analysen blir betydligt rikare med hjälp av de utsagor som informanten berättar om som kan användas av forskaren.³⁷ För att kunna utföra min narrativa analys har jag undersökt mina informanternas berättelser genom att först intervju dem. Intervjun spelades in med hjälp av en telefon. Därefter transkriberade jag noggrant för att senare analysera deras berättelser. Eftersom min studie lägger fokus på mina informanternas specifika historier om deras skolgångar i Somalia och Sverige blir den narrativa analysen den analysmetod som passar min studie bäst. Den narrativa analysen försöker konstant identifiera de händelseförloppen som förekommer oftast i informantens utsagor. Dessa händelseförlopp ger informantens utsagor en ordning. Det finns en standarddram inom den narrativa analysmetoden som hjälper forskaren att belysa strukturen i informanternas utsagor; sammanfattning som är en "koncentration" av berättelsen, "orientering" som ger läsaren information om plats, tid, aktivitet samt medverkande, "komplicerande handling" som är de centrala detaljerna i utsagorna, "utvärdering" av de centrala handlingarna, "upplösning" och "coda" som sammanfattar och för tillbaka den narrativa tidsramen till nuet. Jag använde mig utav denna standarddram när jag utförde min narrativa analys.³⁸

Det finns olika sätt att använda sig av en narrativ analys. Jag beskriver tre stycken som jag kunde utgå ifrån. Den första är när en utsaga kan referera till en specifik berättelse eller händelse som har någon betydelse för utsagan. Den andra är när utsagan gällande informantens livshistoria är sedd utifrån deras egna perspektiv och då kallas den en biografisk intervju eller livshistoria. Den tredje och sista är den "muntliga historiska" intervjun. Samtalsämnet sträcker sig över informantens egen historia och sträcker sig till hela samhällets historia. Alltså är det informanten som berättar om ett samhälles muntliga historia. Jag valde att utgå främst ifrån det första sättet att använda en narrativ analys som är när en utsaga refereras till en specifik berättelse. Detta för att jag inte var intresserad av att få informanternas livshistoria utan fokuset var på deras skolgång under deras tid i Somalia samt skolgången i Sverige. Jag gjorde detta genom att vara mer specifik i mina intervjufrågor om mina frågeställningar och studiens syfte. Jag valde att koda min analys i olika teman för att underlätta för mig att dela in de svar jag har fått från mina informanter.

---

³⁵ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009, s. 169.

³⁶ Ibid, s. 240.

³⁷ Ibid, s. 169.

³⁸ Ibid, s. 241.

När transkriberingen var färdig bestämde jag vilka citat jag behövde för att besvara mina frågeställningar och mitt syfte. För att underlätta analysen gjorde jag tre teman och dessa teman är kopplade till mina frågeställningar. Med andra ord har jag kodat och tematiserat det transkriberade materialet från intervjuerna. Detta genom att dela upp de i tre huvudteman och placera olika citat som är sammanhängande och tillhörande till det temat. Det handlar om att som forskare hitta ett mönster och kopplingar som har en användning till analysen.³⁹

Etik

Det finns etiska principer och krav jag måste ta hänsyn till i min studie. Detta för att säkerställa att studien erhåller en god kvalitet. Att ha etiska regler gör att forskaren kan skydda informanternas identitet eftersom det är viktigt att de ska behålla sin anonymitet. Jag har följt de fyra etiska principerna för att kunna intervjua dessa ungdomar. Dessa etiska principer är essentiella för forskaren att följa medan forskaren utför sin fältstudie. Individskyddskravet är en beskrivning och vägledning för oss studenter som talar om för oss att individer som studeras ska skyddas mot otillbörlig insyn, samt att inte utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning.

Dessa fyra riktlinjer är informationskravet som innebär att man berättar för informanten om studien och de villkor som gäller i undersökningen. Informanterna ska också veta att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst kan avbryta sin medverkan.⁴⁰ Samtyckeskravet innebär att informanten ska vara medveten om att de har rätt att själva bestämma om sin medverkan. Konfidentialitetskravet innebär att informanten är anonym och att vem som helst inte kommer åt personuppgifter eller liknande känslig information. Sist kommer nyttjandekravet som innebär att uppgifterna som samlas in från informanten enbart får användas till studien. Det vill säga att man till exempel inte får publicera det i en tidning där många läser och har tillgång till det.⁴¹ Under studiens gång har jag följt dessa krav och jag har informerat mina deltagare om min studie samt att dessa ungdomar ska vara medvetna om att de närsomhelst kan avbryta sin medverkan i studien. I min studie ser jag till att jag skriver på ett sätt att deltagarna är anonyma och inte kan bli identifierade. Informationen jag får av deltagarna används enbart för denna studie och ingen annan har tillgång till deras personuppgifter för nyttjandekravet är viktig i min studie. Det är viktigt för mig att reflektera över etiska frågor eftersom min uppsats skriver om ensamkommande flyktingpojkar. Det är ytterst viktig att tänka på att de flytt från sina länder av olika anledningar och kan vara i fara om deras anonymitet inte bevaras i min studie. Jag väljer att inte skriva ungdomarnas riktiga namn, ålder, städer de bor i samt annan typ av information om de och deras bakgrund.

---

³⁹ Simon Lindgren "Kvalitativ analys" i *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, s. 37.

⁴⁰ Vetenskapsrådet (Årtal okänt). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2016-03-26, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>, s. 7–14.

⁴¹ Vetenskapsrådet (Årtal okänt). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2016-03-26, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> s. 7–14.

Under intervjuens gång stötte jag inte på svårigheter med mina informanter utan upplevde att mina informanter var avslappnade och var villiga att svara på mina frågor. Jag var tydlig med att de kunde avbryta sin medverkan när som helst och det fick informanterna att vara avslappnad då de kände att jag inte tvingade de till något. Ämnet jag intervjuade om var om deras skolerfarenheter i både Sverige och Somalia. Ämnet var inte känsligt att ta upp. Det var mycket skratt och skämt under intervjuens gång. När jag valde ut mina informanter tänkte jag inte på deras status kring uppehållstillstånd eftersom det inte hade någon mening eller syfte i min studie. Jag var enbart intresserad av information om deras skolgång i både Sverige och Somalia. När jag intervjuade informanterna började jag först lära känna de innan jag gick in i mina huvudfrågor. Jag frågade bland annat vad de hette, hur gamla de är och hur länge de bott i Sverige. Att de har uppehållstillstånd eller inte dök upp under introduktionen av vilka de är. Det påverkade min analys att en del av mina informanter inte har uppehållstillstånd eftersom de inte har motivationen att studera när de inte vet om de får stanna i Sverige. Jag tycker däremot att det skulle bli svårt att hitta ensamkommande flyktingpojkar från Somalia som har uppehållstillstånd då jag inte har ett sådant nätverk. Det viktigaste för mig var att mina informanter är från Somalia och att de är ensamkommande som gått i skolan i både Somalia och Sverige.

Presentation av informanter

- AbdiMajid – är 18 år gammal. Han har bott i Sverige i 7 månader. Han studerar i dag det svenska språket och inväntar fortfarande att få svar från migrationsverket om han får bo kvar i Sverige eller inte.
- Deeq – är 18 år gammal. Han har bott i Sverige i cirka 8 månader. Han bor på ett boende och studerar det svenska språket under tiden han inväntar svar från migrationsverket gällande sitt uppehållstillstånd.
- Shaafi – Är 19 år gammal, bott i Sverige i 2 år, han har ett uppehållstillstånd och studerar första årets på gymnasiet i en vanlig skola.
- Farah – Är en 18 åring som bott i Sverige i cirka 7 månader, han studerar det svenska språket i väntan på svar på hans uppehållstillstånd.
- Imran – Är en 17 åring som bott i Sverige i cirka 7 månader, han studerar det svenska språket i väntan på svar på hans uppehållstillstånd.
- AbdiRahman – Är 19 år gammal och bor i en medelstor stad i Sverige. Han har bott i Sverige i 2 år.
- Liibaan – Är 18 åring gammal, bott i Sverige i 10 månader, han bor i en mellan stor stad i Sverige med en familj och studerar svenska språket på en vuxenskola. Han väntar också på besked från migrationsverket om hans uppehållstillstånd.
- Yusuf – Är 18 år och har bott i Sverige i cirka 2 år, han bor med en familj i en mellanstor stad i norra Sverige. Han har fått uppehållstillstånd och inväntar idag på att bli återförenad med sin familj.

Analys

I detta avsnitt har jag sammankopplat teori och analys för att få en bättre förståelse av vad informanterna menar. Jag kategoriserar min analys i tre teman. Det första temat är vad ungdomarnas första intryck av den svenska skolan var. Det andra temat är likheter samt skillnaderna mellan den svenska och somaliska skolan. Det tredje temat är vad utbildning betyder för dem samt vilka mål de har i livet.

Tema 1: Informanternas första intryck i den svenska skolan.

I mitt första tema beskriver jag ungdomarnas första upplevelser när de påbörjade skolan i Sverige. När jag intervjuade mina informanter var det detta tema de var mest kortfattade om. Informanterna hade inte särskilt mycket specifika minnen från denna period. Det är inget som egentligen förvånar mig eftersom dessa ungdomar upplever nya saker dagligen under den perioden.

Yusuf: Det var konstigt, det var människor man inte förstod ett enda ord av, det kändes svårt och allmänt jobbigt. Men det var kul och coolt att ändå gå i skolan.

Yusuf upplevde att det var jobbigt att andra inte kunde förstå honom på grund av att han inte kunde det svenska språket. Naturligtvis påbörjar han skolan för att studera språket men det är inte lätt i början när man inte kan kommunicera när allt redan är främmande. Han säger att det kändes svårt när han började skolan och att han känner sig främmande. Det känns väldigt långt ifrån hans tankar att han en dag inom snar framtid kommer kunna behärska språket och börja kännas sig mer hemma i skolan. Som jag skrev tidigare i teori känner sig många av de vuxna flyktingarna enligt Franzen⁴² som nyfödda individer då människorna runt omkring de inte har någon kännedom om dem förutom att de nyligen invandrat till landet. Det är det Yusuf upplever, han känner sig som en nyfödd individ som är annorlunda från medmänniskorna i det nya landet. Det är därför han använder ord som "svårt" och "allmänt jobbigt". Tanken att inte kunna kommunicera som en vanlig person när man redan känner sig väldigt främmande och dessutom att alla i sin omgivning inte vet särskilt mycket om en. Yusuf fortsätter dock berätta att det var kul och coolt att börja skolan. Detta kan tolkas som ett positivt första intryck.

AbdiRahman: Det första jag märkte av var att man var i en stor sal och man var få elever. Man hade samma lärare i två, tre ämnen. I Somalia har man en lärare för varje kurs. Jag gick vilse första dagen i skolan

---

⁴² Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 79.

AbdiRahman var mer fascinerad över skolbyggnaden och lärosalarna. Han tyckte att det var mycket större utrymme i den svenska skolan och det uttryckte han som något positivt. Dessutom tyckte han att det var märkligt att man kunde ha samma lärare som undervisade i flera ämnen. Det var inte så i Somalia berättar han, varje ämne hade sin egna lärare men man hade lektionerna i samma sal. AbdiRahman beskriver inte hans bemötande med människorna eller språksvårigheterna han fick uppleva som Yusuf mindes. Forskarna Fazel och Stein skriver om ensamkommande barn gått igenom väldigt många stressfulla händelser, ibland till och med traumatiserande händelser. Detta kan leda till att man inte tänker på de mindre problem man stöter på. I AbdiRahmans fall kan det vara frågan om att inte kunna kommunicera med andra individer i skolan till att ha svårt att passa in i skolan. Många av de ensamkommande barnen lider av psykiskt ohälsa, oftast PTSD. Enligt Fazel och Stein⁴³ blir ensamkommande barn utsatta för trauma under tre olika tillfällen; under tiden de är i sitt hemland, under flytten till deras destination samt när de kommit till deras destination och börjar undergå deras asylprocess. Psykisk ohälsa är inte lätt att hantera särskilt när man är ensam. Det kan vara en anledning till att AbdiRahman och många av de andra ensamkommande barnen inte ser svårigheter eller problem som anses vara mindre eftersom de går igenom jobbigare saker. I AbdiRahmans fall har han inte sagt direkt att han lider av dessa symtom men det kan vara något som gäller för honom eftersom han är en flykting och gått igenom alla de faserna som kan orsaka PTSD eller andra psykiska ohälsor.

Imran: Min första känsla när jag skulle börja skolan var yes, äntligen ska jag börja en skola som har både tjejer och killar i ett klassrum, där det finns människor med olika religioner, kulturer och syn på livet. Jag ville verkligen uppleva en skola med elever från olika världsdelar och egenskaper eftersom man sett det mycket på TV:n, jag ville uppleva det själv på egen hand.

Imran hade redan en uppfattning om hur skolan skulle vara i västvärlden, det är en uppfattning byggd på det han har sett på TV och filmer. Han såg fram emot att till exempel kunna sitta i ett klassrum med klasskompisar från olika etnicitet, religioner, kön, kulturer och så vidare. Han ville helt enkelt uppleva mer mångfald av olika slag. Detta är något han inte har upplevt i sitt hemland då man oftast är en homogen grupp som går i skolan. Somaliska pojkar och flickor som har samma etnicitet, bakgrund, religion, kultur och så vidare. Vissa skolor har till och med könsuppdelning i skolan. Imran var mer insatt i hur skolan skulle vara och inte hur hans första bemötande i skolan var. Återigen gick mina informanter inte in på det och valde att beskriva annat relaterat till det. I Imrans fall tror jag att han blev besviken då hans höga förhoppningar inte stämde överens med hur det egentligen är i Sverige. Det syntes på hans kroppsspråk att han inte ville gå in på vad han tyckte om skolan i Sverige. I början av konversationen när han beskrev den bilden han hade om västvärlden var han glad, öppen och fantasifull. Däremot när han skulle beskriva

---

⁴³Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 47.

det han upplevde i Sverige började han prata lite långsammare, med en lägre ton och undvek ögonkontakt. Jag upplevde att hans förväntningar inte uppfylldes. Forskaren Inger Bergendorff⁴⁴ berättar att barn som kommer sent in i sin skoltid är en särskild utsatt grupp. De förväntas komma ikapp de svenska barnen i deras ålder kunskapsmässigt under en kort tidsperiod vilket Bergendorff hävdar är väldigt svårt. Detta kan mycket möjligt vara de bakomliggande faktorerna till varför Imran såg besviken ut när han beskrev sitt första bemötande.

Temat 2: Likheter och skillnader i somaliska samt svenska skolan.

Under denna rubrik har jag diskuterat och analyserat likheterna och skillnaderna mellan en svensk och somalisk skola utifrån den information jag har fått från mina informanter. Den frågan jag ställde för att kunna analysera detta tema var ”Finns det likheter och skillnader mellan somaliska skolorna och svenska skolan?”, jag var ganska rak på sak för att få mer material till min analys.

Liibaan: Ja det blir svårt att gå i en utbildning när man inte har råd till det, till och med små barn. Det fanns däremot enstaka som gick i klassen som fick gå i skolan gratis just för att de var extremt fattiga, det hände väldigt sällan. Kanske en av varje 50 elever gick gratis.

I detta citat kan man se hur Liibaan poängterar att det inte är lätt att få en bra utbildning i hemlandet. För många är det en självklarhet att utbilda sig i Sverige. Det är däremot inte alltid lika lätt eller självklart för alla barn i resten av världen. På grund av fattigdom kan det ibland till och med vara väldigt självklart att inte få en möjlighet att gå i skolan. Som Liibaan sa är det dessutom väldigt sällan det händer att man faktiskt får en möjlighet att utbilda sig när man är fattig. När Liibaan påpekar att små barn ibland inte får chansen till utbildning visar att han tycker att det är viktigt med utbildning för barn. Det visar att han tycker att det är ovanligt att barn inte går i skolan. Det visar tydligt att rätten till barns utbildning har en betydelse för honom oavsett om alla får en utbildning eller inte. Man kan dessutom också tänka sig att man kanske senare i livet inte har råd med utbildning och påbörjar arbeta istället för att kunna försörja sig. Tanken att en klass är cirka 50 elever och endast en av dessa elever går gratis i skolan är också något Liibaan belyser i citatet. Det visar hur lite hjälp barn faktiskt får när det gäller bidrag till att få gå i en skola. Det kan vara så att det är fattigt i den staden eller byn just denna ungdom kom ifrån och detta resulterar i att få har pengar att sponsra andra barns utbildning. Det kan vara möjligt att de knappt har råd med sina egna barns utbildning. När barn inte har tillgång till skola får de inte den sekundära socialisation som de oftast får i skolan och andra institutioner utanför hemmet. Det är viktigt att de får det då man lär sig bland annat hur man jobbar

---

⁴⁴ Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 31–48, s. 31.

individuellt, hur man fungerar i grupp, hur man lär sig nya regler och normer. Socialisation i sig är viktigt för individen då den lär sig hur man ska vara och bete sig som en människa från de som är närmast en. Om barnet inte får den sekundära socialiseringen får den mesta dels all sin socialisering från deras signifikanta andra som de lever med. Det blir en form av begränsning för barnet.⁴⁵

Deeq: Man lägger mycket fokus på språket i Sverige med tanke på att vi är nya i landet. Det känns svårt att gå i skolan faktiskt i Sverige för att det känns så jobbigt att studera ett helt nytt språk. Ibland brukar jag dagdrömma under lektionstiderna, jag brukar fundera på hur jag någonsin kommer behärska det svenska språket. Än så länge går vi i basklass med bara invandrarbarn så vi får inte direkt se vanliga svenska barn.

I citatet ovan visar Deeq rädslan att lära sig ett helt nytt främmande språk, för honom känns det som att han har en väldigt lång och jobbig väg framför sig för att behärska det nya språket i det främmande landet han bor i. Han säger att han dagdrömmer och har svårt att fokusera sig i skolan. Detta kan vara på grund av ungdomens tankar kring sin asylprocess. Det känns svårt för Deeq att ha en balans när han inväntar ett svar från Migrationsverket om han får stanna permanent i Sverige. Deeq var ganska nedlåtande när han beskrev svårigheterna med språket, han tittade ner och skakade på huvudet. Utifrån hans kroppsspråk kunde jag läsa av att han har mycket bekymmer och verkade inte emotionellt stabil. Han har varit med om mycket för att ta sig till Sverige och har med sig trauman som han inte fått bearbeta. Så som jag skrev i tidigare forskning kan det vara så att många av ensamkommande barnen lider av PTSD och annan psykisk ohälsa av olika slag. Att fly från sitt land till ett annat främmande land och sedan gå igenom en jobbig asylprocess som kan vara i flera år är väldigt psykisk och emotionellt påfrestande. Han kanske inte ens har svår att lära sig ett språk. Problemet kan ligga i att Deeq inte kan fokusera på utbildning och lärandet på grund av den enorma stressen och oron han ständigt bär på gällande om han kommer få uppehållstillstånd eller inte.

Något annat Deeq nämner är att han går i en klass som enbart består av andra invandrarbarn där alla lär sig det svenska språket och är förmodligen nyanlända individer. Det är inte svårt att förstå att Deeq vill gå i en klass som är mer blandad med svenska barn för att underlätta processen att behärska språket genom konversation och interaktion mellan barnen. Detta är en problematik jag skrev om i tidigare forskning där forskaren Nihad Bunar⁴⁶ hävdar att det är viktigt att skapa en skolintroduktion för nyanlända elever som ser till helheten angående barnen. Med detta menas alltså elevens hälsa, tidigare

---

⁴⁵ Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas. *Kunskaps sociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand, (1998), s.165.

⁴⁶ Bunar, Nihad (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*, 1. utg., Natur & kultur, Stockholm, 2015, s. 18.

skolgång och livssituation. Denna skolinledning ska alltså ta till vara på barnets tidigare erfarenheter och kunskaper samtidigt som skolinledningen ska ge eleven redskap att klara av den nya regelbundna undervisningen. Barnets livssituation ska också uppmärksammas. Det ska dessutom också finnas möjligheter att bearbeta jobbiga upplevelser barnet kan minnas med hjälp av stöd och andra aktiviteter.

Jag föredrar svenska skolan då det är främst gratis och själva utbildningen är enklare och att det är praktiskt. I Sverige får man resa iväg med sina klasskamrater, man får se olika platser och ställen. Man har idrotts lektioner vilket jag älskar.

Nästan varje kille som jag har intervjuat har berättat att det som de uppskattar mest med den svenska skolan är att den är gratis och även de praktiska delarna av undervisningen var uppskattade. Det är nämligen något som de saknar nästan helt under sin skolgång i Somalia. De tycker även om klassresorna och studiebesöken skolan tar med eleverna på. Det är också något de får uppleva för första gången i Sverige. Det är en av de faktorer som får de att vilja gå till skolan, en ny upplevelse av undervisning som väcker deras intresse till utbildning.

De nämner också att det är enklare i svenska skolor. De menar inte att det är bättre utbildning i Sverige enbart för att det är enklare. De menar att systemet i skolorna i Sverige underlättar för eleverna att ta in undervisningarna. Att det finns praktiska moment i ämnen de läser och att barnen får göra studiebesök, gå på praktik under sin skolgång och ha andra metoder för att bidra till viktig kunskap och livserfarenhet från skolan är det de menar gör skolan i Sverige bättre än skolan i Somalia. Det är själva skolsystemet och metoder av undervisning de ser skillnad på och det är det som får de att föredra svenska skolan.

I Sverige har man t.ex. datorer för att hjälpa en med studierna, man har böcker, man kan t.ex. gå in på Youtube för att kolla upp videoklipp på t.ex. kemilabb. I Somalia har man dessutom alla sina lektioner i en sal, det är skönt när man får ändra sal och miljö så som man gör i Sverige.

Mina informanter berättar att man behöver verktyg för en god utbildning. Bland dessa verktyg upplever de är datorer, det är något de hävdar underlättar för eleven att studera. Detta för att den bidrar med "enormt" mycket fakta som eleven kan ha en stor användning av i sin utbildning. Som informanten säger i citatet kan man också till exempel utnyttja Youtube som ett användbart verktyg för skolan. Till exempel kan man titta på en video på en kemilabration någon lagt upp. Ett annat viktigt verktyg denna informant nämner är böcker; att varje elev har varsin bok i de olika ämnena är också något man inte hade möjlighet till i Somalia. Oftast fick barnen skriva av det läraren skrev på tavlan, detta på grund av att skolan oftast inte kunde bidra till böcker till varje elev. Om skolan köper böcker är det en bok för varje ämne och klass. Detta kan bli problematiskt för barnen då en klass kan bestå av femtio elever som delar på en bok.

I Sverige brukar man ofta byta sal på de olika lektionerna. Detta är något man inte gör i Somalia enligt informanterna. Där har man alla sina ämnen i samma sal. Byte av miljö är många gånger en positiv sak då individerna får röra på sig och uppleva olika delar av skolbyggnaden och få lite frisk luft emellan lektionerna, vilket uppskattas av eleverna. När man byter miljö kan det bidra till mer koncentrerade elever som har mer ork för resterande lektioner, prov och aktiviteter för dagen. Efter att ha läst informanternas berättelser om vikten av verktyg som bland annat datorer för att stödja deras skolgång kopplar jag det till det författaren Bergendorff⁴⁷ skrev. Hon hävdar att barn som kommer sent in i sin skoltid är en särskild utsatt grupp som har svårt att komma ikapp de svenska barnen kunskapsmässigt. Med tanke på att mina informanter kom till Sverige när de var över 15 år samt att de inte har kunskaper inom det svenska språk skulle en dator kunna vara ett verktyg som stödjer dem i deras svårigheter i skolan. Enligt informanternas utsagor underlättar datorn utbildningen och Bergendorff hävdar att dessa barn behöver all hjälp de kan få för att komma ikapp de svenska barnen i deras ålder. Jag ser denna koppling som en självklarhet om skolans resurser tillåter det.

Tema 3: Vad innebär utbildning för dessa ungdomar och vad är deras mål i livet?

Under denna rubrik har jag diskuterat och analyserat vad utbildning innebär för mina informanter samt de mål de har utbildningsmässigt och karriärmässigt. Jag ställde ett antal olika frågor för att kunna analysera detta tema. Det var en av de mest intressanta aspekterna. Jag valde ut de citat jag kände var mest känslösamma och intressanta när det kommer till utbildning och betydelser för informanterna.

Imran: Nej, detta för att utbildning är som utbildning vart än man är i världen. Min utbildning kommer nyttja mig och komma i användning vart än jag hamnar i världen. Det jag lär mig i skolan är bland annat normerna och sederna man har i den västerländska världen och det hjälper mig komma in i samballet mycket lättare. Även om jag inte får stanna i Sverige kommer jag inte återvända till Somalia, jag kommer försöka flytta till ett annat västerländskt land. Så nej, det påverkar inte min skolgång eftersom det jag lär mig i skolan kommer på ett eller annat sätt hjälpa mig eller komma i användning i livet någon gång. Förresten är det när jag är i skolan jag känner mig som en normal ungdom och då tänker jag inte på asylprocessen, jag har något att fokusera på istället för att sitta hemma och rulla på tummarna och vänta på svar från Migrationsverket som kan ta många månader.

Imran var en av de informanterna som hade utbildning som ett av de mest viktigaste målen att uppnå i livet. Imran förklarar i citatet ovan att han alltid kommer att ha användning av sin utbildning var han än befinner sig i världen. Han har förstått att det inte spelar någon roll vad det är man lär sig utan det kan alltid komma till användning för

---

⁴⁷ Bergendorff, I. Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever, (2014), 31–48, s. 31.

individen. Sedan går han vidare och förklarar att man lär sig samhällets olika koder, normer och seder som kommer att hjälpa honom att förstå sig på den västerländska världen. Det något han tror kommer hjälpa honom assimilera sig in i samhället lättare. Han har förstått att den identiteten han har måste utvecklas för att passa in mer i ett västerländskt land. Detta är något Franzen förklarar väl. Hon skriver att identitet är medvetandet om att jag är som jag är. Det ska inte spela någon roll om hur den yttre situationen ändras eller kunskapen om hur omgivningen ser det så. Jag som person är i grunden samma person men med tiden utvecklas man mycket och samlar på sig livserfarenheter, mognad, visdom osv. Identitet byggs dessutom också upp i samspel med individen i sin närmsta krets.⁴⁸ Det kan vara det Imran syftar på när han säger att hans identitet behöver utvecklas. Det finns däremot en risk att han tillskrivs en identitet som är en avvikelseidentitet. Detta är, som jag beskrev i teori delen, när individer tillskriver sig själva de identiteter som andra människor tillskriver dem.⁴⁹ Det kan vara fördomsfulla och trångsynta identiteter som kan tillskrivas exempelvis Imran. Individens uppfattning av sig själv som en avvikare hör ihop med en dålig självuppfattning som förekommer med den tillskrivna identiteten.

Det Imran poängterar är att han behöver utnyttja skolan till att komma in i det svenska samhället oavsett om han kommer att bo här permanent eller inte. Han tydliggör att han aldrig kommer återvända till sitt land. Om han inte får vara kvar i Sverige kommer han söka sig till ett annat västerländskt land även om han söker sig ett liv här. Om det däremot skulle vara för utbildningens skull eller för andra anledningar förklarade han inte. Han tillägger också att han mår bra när han är i skolan för då tänker han inte på asylprocessen som han är orolig över. Med tanke på att Imran har bestämt att han inte vill återvända till Afrika och vill endast bosätta sig och bygga upp ett liv i ett västerländskt land är det viktigt för honom att få ett permanent uppehållstillstånd. Han är dessutom den enda av mina informanter som berättade att han valde Sverige främst för utbildningens skull. Detta kan leda till mycket stress och oro hos Imran men han har skolan som ett verktyg för att glömma bort alla sina bekymmer och enbart fokusera på att vara en vanlig ungdom som går i skolan. Imran är i en fas där han har bytt sin sociala omgivning och påbörjat en process att assimilera sig in i det nya samhället vilket innebär att han re-socialiserar sig själv. Han försöker vara i skolan så mycket som möjligt eftersom han anser att han kan lära sig svenska seder och normer på detta viset. Han får denna re-socialisering från sin skolmiljö och andra institutioner han befinner sig i.⁵⁰

---

⁴⁸ Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 77.

⁴⁹ Stier, Jonas, *Identitet: människans gåtfulla porträtt*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 101.

⁵⁰ Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas. *Kunskaps sociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand, (1998), s. 83.

Shaafi: Jag brukar tänka varför studerar jag språket och jag kanske inte ens får stanna, det är 50% chans att få vara kvar. Man kan ju inte ens börja planera sitt liv, man kan inte ge så mycket energi på något som inte ens är garanterat.

Så svarade Shaafi när jag ställde frågan ”Har asylprocessen och längtan till uppehållstillstånd påverkat er koncentration i skolan?”. Shaafis svar är motsatsen till Imrans tankar och värderingar om skolan. AbdiMajid, Deeq och Farah höll med Shaafi gällande svaret på frågan. Dessa ungdomar känner att det inte finns någon större anledning till att kämpa i skolan när det finns femtio procents risk att man inte får bo kvar i Sverige permanent beroende på vad de får för besked från migrationsverket. Man hör på ungdomarna att de är frustrerade och bekymrade över sin framtid och psykisk utmattade. Det är nästan så att de ger upp alla mål och livserfarenheter de kan uppleva fram tills asylprocessen är över. Shaafi förklarar att han känner att han sitter fast tills han får svar från migrationsverket. Han känner att han inte har mycket energi och kan inte fokusera på varken skolan eller att lära sig det svenska språket. Forskaren Bergendorff skriver att barnen som är nyanlända förväntas komma ikapp de svenska barnen i deras ålder kunskapsmässigt under en kort tidsperiod. Detta är något Bergendorff tyder på är svårt då allt undervisas på ett främmande språk barnen inte har lärt sig behärska än samt en främmande kultur de måste anpassa sig efter.⁵¹ Då Shaafi redan är i en stressrelaterad situation eftersom han är ett barn som ensamt flytt från sitt land som dessutom inväntar svar från migrationsverket kan skolan var den sista platsen han inte borde få mer stress ifrån. Pressen från skolan samt förväntningarna att de ensamkommande barnen behöver komma ikapp barnen i deras åldrar i Sverige samt att lära sig språket kan bidra till att Shaafi inte vill lära sig språket över huvud taget.

Psykisk ohälsa bland ensamkommande barn är vanligt och är något som är jobbigt att gå igenom för dessa ungdomar. Det är så pass jobbigt att de missar viktiga upplevelser som andra barn i Sverige upplever, bland annat en sund utbildning och en ljus permanent framtid i Sverige. Dessa barn har redan upplevt stressrelaterade händelser som jag beskrev mer utförligt under rubriken Tidigare forskning. De upplevde svårigheter i det landet de flydde ifrån och kan till och med ha fått uppleva traumatiserande händelser under resan till Sverige. Bortsett från det får de uppleva en psykiskt påfrestande och stressfull asylprocess när de väl befinner sig i Sverige. Dessa moment kan också bidra till varför Shaafi och andra informanter finner fel i skolan eller andra institutioner. Sedan är själva processen om de får medborgarskap eller inte samt om de kommer återförenas med sina familjer något som har en stor påverkan på barnets psykiska ohälsa.⁵²

---

⁵¹ Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). En bra början–mottagande och introduktion av nyanlända elever, (2014), 31–48, s. 31.*

⁵² Stretmo, Live & Melander, Charlotte, *Får jag vara med?: erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp, 1. uppl., FoU i Väst.Gr, Göteborg, 2013, s. 17.*

***Imran:** Jag vill till och med gå så långt som att öppna upp en egen skola som underlättar för barnen i min by att göra något med sina liv och utbilda sig och våga drömma precis som alla barnen i Sverige. Det är ett av mina mål.*

Imran är en av mina informanter som är väldigt insatt i skola och utbildning. Skolan är en stor del av hans identitet, vem han anser att han är och vem han vill utvecklas till att bli. Imran lägger dock inte vikten och nyttan av utbildningen enbart för sig själv. Han vill dela med sig av detta med de individer som bor kvar i den by han var ifrån. Han berättar att han i framtiden vill han ge tillbaka till sitt gamla samhälle och födelseort genom att bygga och öppna upp en skola. Det är hans långsiktiga mål, en av hans mest älskade milstolpar han en dag vill uppfylla. Han vill ge tillbaka till sina mänskliga speglar han var bekant med tidigare och de människor han hade runt om sig hela livet fram tills han flydde från Somalia.⁵³ Jag tycker att det är väldigt intressant att Imran är den enda individen utifrån mina informanter som berättat att han inte kan se sig själv återvända till sitt hemland. Han kan endast se sin framtid i Sverige eller ett annat västerländskt land. Men å andra sidan är han den enda som lägger en stor vikt i att bidra till de individer som är kvar i hemlandet. Hans sätt att bidra är inte att dela ut pengar utan att dela ut böcker, pennor och en gratis utbildning för barn och ungdomar som inte har den möjligheten. Han ger tillbaka det han värderar som mest vilket är utbildning. Det är det han eftersträvar och ser som dyrbarast.

***Shaafi:** Jag har inte samma drömmar och mål eftersom man är i ett nytt land och det är nya normer, regler, människor och system. Den tiden jag slösar för att uppnå mina gamla mål är alldeles för lång, just därför vill jag skapa nya mål och drömmar för att mitt liv ska kunna rulla på.*

Här pratar Shaafi om sina drömmar i Somalia och hur de ändrades på grund av sin flytt och varför. Han förklarar att han blivit tvungen att byta sina drömmar när han bytte sin miljö. Han menar att han inte längre kan ha samma drömmar eftersom det är en helt annan värld han befinner sig i och det är olikt hans gamla miljö som han var bekant med. Nu är han i ett främmande land, nya människor, nytt system, nya normer och sociala koder han måste lära sig. På grund av detta känner han att han blir tvungen att ge upp på sina gamla drömmar eftersom allt har förändrats. Han går inte in på vad hans drömmar var utan det känns mer rätt för honom att påbörja ett helt nytt kapitel i sitt liv genom att göra sig av med alla sina gamla mål och drömmar för att skapa nya. På ett sätt kan det vara att ungdomen vill förtränga alla sina gamla drömmar för att underlätta det för sig själv och börja om på nytt genom att inte ha kvar sitt gamla tankesätt från hemlandet. Det kan vara Shaafis sätt att assimilera sig i ett nytt samhälle, alltså genom att släppa en del av hans

---

http://www.grkom.se/download/18.27eeeb5814155ca726a3ec7/1381737874798/2013_far_jag_vara_med.pdf, (2017/06/10 kl.17:30)

⁵³ Franzén, Elsie C, *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 77.

identitet och anamma en mer svensk identitet. Oavsett om Shaafi släpper mycket av sin identitet och vill ha en mer svensk identitet genom att skapa helt nya mål har man alltid en inre identitet. Det är den inre identiteten man inte förändrar. Franzen förklarar att man oftast försöker hålla fast vid den inre identiteten eftersom man upplever att den är en själv fastän det alltmer blir det som var en själv. Naturligtvis förändras ens identitet ju mer åren går när man bor i ett nytt land. Man tar till sig från den svenska kulturen, seder och normer vilket leder till att individen utvecklas som person helt enkelt. ⁵⁴

AbdiMajid: Jag kom också hit mestadels för att kunna jobba och skaffa mig ett bra liv i Sverige. Det känns som att jag skulle ödsla bort mycket av min tid när jag börjar lära mig ett helt nytt språk och sedan ska jag börja studera skolan från början och studera grundskola, gymnasiet och sedan universitet. Det tar så pass lång tid att jag tänkte att det var lättare att studera endast språket och sedan börja jobba.

AbdiMajid var tydlig med att berätta att han faktiskt kommit till Sverige huvudsakligen för att jobba och leva ett bra liv. För honom handlar det om att kunna stå på sina egna två ben och börja jobba i Sverige. Genom att tjäna sina egna pengar anser han att han kommer ha det bra. AbdiMajid berättar också att han inte vill slösa bort sin tid på skola då det känns som en väldigt lång väg. Han förklarar att om han först börjar med att studera språket, sedan måste han börja med sin utbildning från grundskolan och sedan måste han klara av gymnasiet för att kunna påbörja universitetet. Först efter det menar han att han kan få ett riktigt bra jobb med sin utbildning. Denna plan fungerar inte för AbdiMajid för att han vill ta en genväg som är att endast studera det svenska språket och när han väl behärskar språket vill han direkt in i arbetslivet. AbdiMajid berättar även att många tänker att det är en självklarhet att ens mål är enbart att skaffa sig ett bra jobb och tjäna så mycket pengar som möjligt.

Yusuf: Mitt mål nu är att bli klar med gymnasiet i en svensk skola, börja jobba, göra något av mitt liv. Får jag chansen att studera på universitet skulle jag också göra det.

Yusufs mål är inte så annorlunda från AbdiMajid när det kommer till att förkorta utbildning och försöka skynda på möjlighet till jobb för att försörja sig själv så snart som möjligt. Det verkar som att majoriteten av informanterna som jag intervjuat tänker likadant. Däremot är skillnaden mellan AbdiMajid och Yusuf att Yusuf faktiskt kan se sig själv studera ända fram till universitetsnivå. Han berättar att han har en plan och det är att han ska studera språk för att sedan gå i skolan fram tills gymnasiet. Yusuf berättar vidare att han antingen vill jobba eller om det är möjligt för honom att studera på universitet ta den möjligheten. Anledningen till varför han inte är säker på om han ska studera universitet är främst för att han inte riktigt vet om det är lätt att bli antagen och processen

---

⁵⁴ Franzén, Elsie C, *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001, s. 77.

man måste genomgå för att faktiskt klara av utbildningen om man bli antagen. Rädslan att inte veta är det som påverkar mest. Yusuf berättar att han har förståelse för att det är viktigt att utbilda sig för att i framtiden kunna jobba med det man själv valt samt få bättre betalt med hjälp av sin utbildning.

Liibaan: Nej, min dröm har inte ändrats, när jag var i Somalia ville jag bli journalist eller jobba med media. Det var svårt eftersom det var krig, men eftersom jag idag är i ett land med fred vill jag uppnå min dröm sedan barnsben och utbilda mig till journalist, eller jobba med media.

Liibaan vill uppfylla den drömmen han hade när han var ett litet barn i Somalia, nämligen att bli journalist eller ett likvärdigt jobb inom mediabranschen. Han står fast vid sin dröm och är en av de få informanterna som har behållit sin dröm oavsett byte av miljö. De andra informanterna som ändrar på sina drömmar gör inte heller fel då de gör det de tror är bäst för dem. De försöker göra det bästa utifrån den miljö de befinner sig i. Det handlar om att vara pragmatisk och göra det som fungerar i miljön man är i. Detta kan jag koppla till re-socialisering som Berger och Luckman skriver om. När en individ byter sin sociala omgivning och påbörjar en process att assimilera sig i ett nytt samhälle kallas det för re-socialisering. Det är precis det som sker dessa ensamkommande barn när de flytt till främmande länder. De får nya spegelbilder och försöker komma in i det nya samhället så gott de kan.⁵⁵ För vissa betyder det att de behåller en del av deras drömmar och för andra betyder det att de behåller sina drömmar.

Avslutande diskussion

Under tiden jag utförde fältstudien uppstod det frågor kring informanternas tankar kring skolan. En av dessa frågor var faktiskt varför alla inte var lika motiverade till utbildning när de har en möjlighet till gratis utbildning i Sverige. Det är först nu man kan se efter studiens slut hur komplicerat det egentligen är för dessa informanter. Det man får lära sig är bland annat att psykisk ohälsa är en väldigt stor problematik bland ensamkommande barn. Man måste förstå att det är efter allt ungdomar som har flytt från livsfarliga händelser, många gånger handlade det om överlevnad. Traumatiserande händelser kan leda till PTSD och det är inte något man kan bli av med över en kort tidsperiod. Det kan mycket möjligt vara så att trauman kommer att finnas kvar hos den individen livet ut.

Det finns också andra faktorer som försvårar skolan för ensamkommande barn och det är främst asylprocessen. Med detta menas att många av dessa barn tappar lusten att lära sig när de väntar besked från migrationsverket om de får vara kvar i Sverige eller inte. Många av mina informanter poängterade det. De tycker att det känns onödigt för dem att lägga mycket fokus och energi i ett språk de kanske inte ens kommer behöva om de får avslag

---

⁵⁵ Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas. *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand, (1998), s. 83.

från migrationsverket. Bemötandet i skolan tyckte många av dem var bra. De la mest fokus på materialistiska saker såsom skolbyggnad och det annorlunda skolsystemet. De la märke till alla praktiska moment de har i skolan. Det var något de inte alls hade i Somalia och något de uppskattar mycket. En svårighet informanterna poängterade var också att det var väldigt svårt med språket. De tappade lusten att studera på grund av språksvårigheter. Deras kunskaper, erfarenheter och språk kunde inte användas och det resulterade till att många slutade prioritera skolan. Forskaren Nihad Bunar hävdar att det skulle underlätta för dessa ungdomar att få en bättre skolgång om de får en bra skolintroduktion. Bunar poängterade även att man som en ämneslärare ska vara medveten om sitt eget språkmissbruk, att förstå att det kan uppstå svårigheter för de nyanlända om de inte förstår vad läraren säger på grund av svårighet att förstå språket.⁵⁶

Min första frågeställning var hur upplever ensamkommande flyktingpojkar deras första bemötande i en Svensk skola? Frågan besvarades i första temat i analysen. Ungdomarnas första intryck i en svensk skola var lite blandat. I analysen ser man att en del av informanterna la märke till den stora språksvårigheten. Yusuf var bland de informanterna som poängterade att språksvårigheten är det han först la märke till. Man ser i analysen också att andra ungdomar var mer fascinerad över skolans byggnad och hur annorlunda den ser ut från deras skolor i Somalia.

För att besvara min andra frågeställning; hur beskriver de skillnaderna och likheterna mellan den svenska skolan och de skolor de har gått i Somalia gjorde jag tema två i analysen. Det man förstår ganska snabbt i analysen är att det fanns en del likheter och skillnader mellan svenska och somaliska skolan. Det man också ser i analysen är att det praktiska lärandet inte är så stort i Somalia enligt informanterna. Likheterna man ser är bland annat det teoretiska, att man studerar i en skola och har lektionerna. Informanterna gick mer in på skillnaderna, det man ser i analysen är dels det praktiska skillnaderna. Det kan vara allt från att ha tillgång till en dator i lektionen till att ha idrottslektioner. Informanterna nämner också byte av salar samt rasterna de har under och efter lektionstid. Det man ser i analysen är små saker som en femtonminuters rast de uppskattar och faktiskt belyser.

Sista temat om ungdomarnas drömmar och framtida mål besvarar min sista frågeställning; vilka mål och drömmar har dessa ensamkommande flyktingpojkar? I analysen ser man att det är lite blandade svar. En del av Informanternas drömmar ändrades naturligtvis när de lämnade landet, däremot var det faktiskt en del av informanterna som behöll deras drömmar och siktar istället på att uppfylla de i Sverige. Liibaan är bland de informanterna

---

⁵⁶ Bunar, Nihad (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*, 1. utg., Natur & kultur, Stockholm, 2015, s. 18.

som väljer att behålla sin dröm att bli journalist eller jobba inom mediabranschen. Varje ungdom gör det de uppfattar som ett bra beslut.

Referenslista

Bergendorff, I. *Nyanlända elever i Sverige. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T. (Red.). En bra början–mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 31–48.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas. *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand, (1998).

Brunnberg, Elinor, Borg, Rose-Marie & Fridström, Camilla, *Ensamkommande barn: en forskningsöversikt*, 1. uppl. Studentlitteratur, Malmö, 2011.

Bunar, Nihad (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*, 1. utg. Natur & kultur, Stockholm, 2015.

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002.

Franzén, Elsie C., *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm, 2001.

Kästen-Ebeling, G. Perspektiv. I B. Kästen-Ebeling, G., Otterup, T.(Red.). *En bra början–mottagande och introduktion av nyanlända elever*, (2014), 15-31.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.

Simon Lindgren "Kvalitativ analys" i *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*.

Stier, Jonas, *Identitet: människans gåtfulla porträtt*, Studentlitteratur, Lund, 2003.

Elektroniska referenser

Hessle, Marie, *Ensamkommande men inte ensamma [Elektroniska resurser] : tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2009, Stockholm, 2009.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-29580> (2017/07/10, kl. 11:35)

Migrationsverket, Ordforskning <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html> (2017/1/08 kl. 12:09)

Stretmo, Live & Melander, Charlotte, *Får jag vara med?: erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*, 1. uppl., FoU i Väst.Gr, Göteborg, 2013.
http://www.grkom.se/download/18.27eeeb5814155ca726a3ec7/1381737874798/2013_far_jag_vara_med.pdf, (2017/06/10 kl.17:30)

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (2016/3/26, kl. 14:25)

Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. (sammanfattning) Uppsala: Uppsala universitet, 2014, Uppsala, 201.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:689776/FULLTEXT01.PDF>
(2017/07/11, kl. 20:06)